

Capitulum de satisfactioe.

Satisfactio quae est tertia pars penitencie. idcirco cum ea tria sunt videbatur. Primo quia de ea oportet fieri in quibus consistat. Secundo de remedijs contra recidivum peccati. Tertio de periculo eorum qui tardant conuerti et satisfacere. **Q**antum ad primum nondum scilicet et hominum. *in. di. xiiii.* ad videndum quomodo et cur oporteat satisfieri deo: similitudo accipi debet in humanis. nam homo qui offendit proximum peccat contra amicitiam; in quantum tibi affectum debitum non impedit. Et etiam peccat contra equalitatem iustitie in quantum rem alteri debitam subtrahit. Sic peccator quantum ad affectum peccati amicitiam dei violat et per inobedientiam diuine legis deo debitum subtrahit. Ex primo amittit gratiam et incurrit offensam. Ex secundo meretur penam cuius etiam post actum peccati satisfactionem manet debitor et semper usque ad penitentiam de peccato illa aut obligatio ad penam uocatur reatus peccati. Contigit autem inter homines aliquando dimitti offensam alicui et hoc per reparacionem amicitie non dimissa pena satisfactoria. ut cum offendens placat offensum uerbis et taliter quod recipit eum in pristina amicitia. tunc offensus adhuc ab eo exigit satisfactionem. ad damnum illatum recompensationem.

aut rei ablata restitutionem vel simile aliquid. Sic ad propositum quando homo per penitentiam se deo subicit per peccatis contereudo et confitendo in uoto ad minus de re mittit sibi peccatum quo ad offensam quod recipit eum ad amicitiam restituendo sibi gratiam gratumfaciente; sed nondum sibi peccatum dimittit quo ad totam penam. sed eternam mortali debitam sibi mutat in temporalem quam contereitur in proportionatam tamen uiribus penitentis in hoc mundo. et ideo in purgatorio luendam secundum theologia. et bonum uel. Cum uero ostenditur et absoluitur tunc eadem pena uel clauium sic minuitur quod efficitur proportionata uiribus penitentis hic et in toto aboleri potest per satisfactionem in uita presentis. Et uim tale diminuenendi christi passio penitencie sacramento otulit. Et sic potest causa quare oportet satisfactionem fieri. **S**ed quereretur per quanto tempore uel per quot opera purgatorium aboletur per satisfactionem hic uel in purgatorio. *Richard. fisachie. sup. in. di. xvi.* Quis hanc profunditatem inuestigaret. cuius plus clamat. **A**ltitudo diuitiarum sapientie et scientie dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius. Sed ne estimet illum summe bonum odio uel inuidia abscondisse. Sed peccator ex uoluntate sua per nostra utilitate magna. Sic ei secundum

illud gei. viij. qd sensus et cogitatio hominis sunt ad malum pna vñ si scir; quanta sue culpe debeat tur contritio ut deleatur reat? pene eterne vel purgatorij iã ad maiora nō tēder; h; hñs cōtentus multa purgāda coaceruaret. Cū tam purgatorij pñā oē; mūdi pñā excedat. **S;** q̄ sunt opera p̄ q̄ satisfacere possum? **R.** s̄m docto. xv. di. quātū Ad hoc qd op̄ aliquod sit satisfactoriū deo p̄ pcc̄is qñq; req̄rūtur. Et idē intelligēdū de satisfioe satisfactoria. Primū oportet qd sit opus bonū et benefactū cedens ad honore dei opus em̄ malū a malefactū q̄tuncūq; est; penale nō satisfacēt qz non est; ad honore dei pmo contra et pñā meret̄ illud agens s̄m plures etiã doctoēs op̄ satisfactoriū opt; qd sit caritate for̄tū. Secundū ē qd sit pñale de sui natura. Ita qd hō p̄ tale opus subtrahat sibi aliquā delectacōem corporalē. Aut o modum corporale a vtile tpale op̄ ei bonū nō penale ideo non satisfacit quia illud peccatori qui peccādo plus iusto habuit nihil de suo s̄bit̄ hit qd tñ r̄quirit iusticia h; peccator p̄ tale opus solū p̄ficatur. **I**do oportet opus satisfactoriū esse bonum ut cedat ad honore dei et penale ut aliqd o modum subtrahat peccatori qui nimis

habuit sequendo ppriā voluntatem cōtra dei p̄ceptū. **I**do di. aug. de vera et falsa penitēcia. **S**ūt digni fructus virtutum q̄ nō sufficiunt penitētib; penitēcia em̄ grauiiores expostulat ut dolore et gemitib; mortu? impetret vitā. **A**lia racō quare op̄ satisfactoriū debet esse penosū qz deb; esse p̄batiuū a futura culpa. **E**t ideo ne faciliē redeat ad vomitum tāq̄ afflictuū expertum et medicinale deb; esse p̄osū pene ei sūt medicine. **h.** **S**ed contra si sic tunc qñto d̄ q̄s est; virtuosior et in caritate maior. tñto min? satisfacēt qz non aut modicū est penosum assuetis talibus ieiunare. **I**te oratio eadē racōne nō est; satisfactoria. **R**am **I**acobi quinto dicitur tristatur quis in vob̄ oret aut psallat. **R**espōdet th̄. ad ambo. **Q**uādo diminutio penalitatis puenit ex pte actus. tunc dimminuit satisficōne. **N**ā ceteris parib; minus satisfacit qui ieiunat cum piscibus q̄ q̄ cū p̄e et aqua. **E**t min? satisfacit qui dat denarium p̄ deo q̄ q̄ dat florenū. **S**ed diminutio penalitatis que puenit ex p̄p̄titudine voluntatis quā causat caritas et hitus non dimminuit efficacitā satisficōis. **Q**uelib; ig; oracō etiã; hab; vim satisficōis. qz q̄uis h̄at suauitatē

Tertium**Preceptum**

spūs tñ h; etiā afflictionē carnis spūi subseruiētis. vñ gre. sup ezech. **D**ū crescit i nob fortitudo amoris intīmi infirmur pculdubio fortitudie carnis. **T**ertū est ut sit volūtariū ut sic sit hōis. vñ dē si ab aliq tōlīter inuolūtario a remittente exigeretur pena ille nō satisfacere r; forte satis pateretur. vñ apud dēū nō est opus satisfactoriū si est opus mere inuolūtariū. **Q**uartū ē ut sit assumptum ab hōie ad hoc r; ppter illū finē ut p ipm puniat i le peccatum suū ut sic placet sibi dēum quē offendit p peccm. **Q**intum est ut illud op⁹ sit alias indubitum id est ut ad hoc opus hō nō teneatur aliū dē. quia si sic tūc nō satisfacer; p peccō isto qz non est corresponsdēs illi b m iustitiā sed alteri. **S**ed cōn si sic tūc null⁹ poss; deo satisfacere. qz rōne creatōis. gubnacōis. redēmpcōis. r; ppter alia debem⁹ deo omne opus bonū scd m illud xpī luc. xviij. **C**ū feceritis oia q̄ pcepta sunt vbi dicite serui inutiles sum⁹ qd debui⁹ facere fecim⁹. **R**. r. h. qz q̄uis hōmo oē qd pōt dō debeat debito decētie. nō tñ debito necessitatis r; pcepti. qz non exigitur de necessitate ab hōmie oie qd pōt face. pmo hoc ē ipossibile totū conatū in vñū dirigē

Capitulum**Decimum**

cū cū multa oporteat distribi. **E**st aut hōi quedā mēsurā a dō constituta ad quā tenetur r; q ab eo exigitur scz obseruancia mādatoꝝ dei. de rliquo vno scz de opibus superogacōis pōt facere p peccis. potuiss; tñ dēus nos obligasse sic ut q̄c qd possum⁹ teneremur h; ex maxima mīa non fecit h; solū obligauit vi pcepti ad decalogū r; ad ea que pceptū in eo cōtinētur de reliquo possum⁹ opera satisfactoria exerce. **E**xēpli grā dominus libeālis h; seruū empticiū quē si vllēt iuste poss; artare ut quicqd lucrētur domini est; h; ex libeālitate dñs misericorditer solū petit ut de vine a mag decē mēsuras tñ vini det ānuatū. r; de residuo ad cōmōdū pprūa suoz lete viuat. **S**ic etiā dē? tñ decalogū a nob exigit r; que in eo cōtinētur iplicite p modum pcepti. **S**ūt igi tur ut ex pmissis inferri pōt lex opera satisfactoria i genere capiēdo opus satisfactoriū generalit̄ vic; p iteiorib; r; exteriorib; laborios; actib;. **P**rimū ē cōtricio intēior p peccis r; etiā dolor consequēs in corpore per gemitus r; hmōi. r; hoc cōtricio tanta pōt esse ut etiā oēz penam deleat. **E**x quo pt; primo qz quilib; quādo cūq; de peccato preterito recordatur debet

dolere de eo. Et quoties hoc facit toties minuit penam. Sed si recordetur cum delectatione tunc auget penam. **S**ecundo expedit ut sepe cum amaritudine anime de peccatis sponte doceamur? hoc enim faciunt homines; secundo de dei aicitia delent penam magnam. humiliantur et a reciduo prebent. **S**ecundo opus satisfactorium est oris confessio qua humiliat se quod mala pro peccata dicendo ratione cuius pena etiam minuitur pro peccatis. **V**n expedit distincte confiteri et nude ut humilitas maior ibi sit et medicamentum aptius apponatur. **T**ercium satisfactorium opus est passio penosa vrecudie confessionem omnium que vrecudia etiam multum tollit penam. **V**n augustinus et alexander magister dixerunt quod qui pro vos peccastis pro vos erubescatis. Erubescencia ei ipsa parte habet remissionis. **Q**uartum est elemosina. **Q**uintum ieiunium. **S**extum est oratio. Et hec sunt tria in genere que communiter vocantur satisfactoria. **N**am elemosina intelligitur esse illud quod ex misericordia expedit vel impediri potest pro in utilitatem pro ieiunium intelligitur omnis corporis afflictio siue per abstinentias siue per vigilias pergnationes asperitates vestium duricias stramentorum discalciones pedum vel labor corporalis. **A**d idem sunt flagella quibus hic punimur que licet nobis non infligamus: ea tamen aliunde

inflicta accipimus patienter propter deum in purgationem nostram. **R**om. v. tribulatio paciam operatur. **P**acientia autem probationem id est probationem purgationem ut dicitur gloriose per orationem vtro intelligitur esse opus exterius ad cultum latrine pertinens et ad hoc ordinatum ut homo per hoc adiutus et stimulatus ascendat in deum contemplatiue ut oratio vtriusque psalmodia sacrificia oblationes et similia. **P**onuntur autem tria precepta in genere. primo ut pro omnia que habemus a deo bona satisfacimus: elemosina de rebus exterioribus; ieiunium de corpore et oratione de anima. **S**ecundo quod cum tria contingunt peccata. **Q**uedam enim sunt in rebus ut auaritia. **A**lia in corpore ut luxuria et gula. **A**lia in spiritu ut superbia inuidia et accidia. **E**rgo pro omnia pro omnibus satisfaciendum est videlicet per elemosinam contra auaritiam per orationem contra superbiam. **E**t per ieiunium contra luxuriam. **T**ercio quod tria bona temporalia tres radices sunt omnium peccatorum. **A**uaitie eius radices sunt exteriora bono contra que gratum remedium est elemosina. **R**adix superbie inuidie acicie acire eius spiritus contra quam est oratio. **R**adix vero gula et luxurie in carne contra quam est ieiunium. **E**x quibus patet quod cuiuslibet consulti est ut videat ad quod vitium plus inclinatus est. ut contra illud assumat

Tertium Preceptum

aptius opus satisfactorium.
Quid dubium est an quis in morali peccato possit satisfacere. **R.** primo secundum se. qui penitentiam sibi in confessione et in absolucione iniunctam a sacerdote et a confitente voluntarie assumptam abicit voluntarie et sine rationabili causa et necessaria nolens eam implere est inobediens et illa inobediencia est peccatum mortale. quod est transgressio precepti ecclesie et vicarii dei propter illud periculum est sanum consilium ut confessor non iniungat peccati penitentiam nisi de consensu suo nec aliquam nisi de qua sperat quod eam impleat. primo a confesso amonendus est confitens an sibi eam competat recipere et verisimiliter porre. **S**ecundo dicit the. a communi doctores licet seculo contra rium teneat: quod nullus satisfacere potest extra dei caritatem. Opera tamen penalia extra caritatem facta que reliquissent effectum qui iam in contrito esset non oportet iterari ut in elemosina et maceratio necarnis fieri potest. Est enim ferre tamen penitentiam dedisse unum florenum sicut dare denarium. Et similiter ubi per abstinentiam effectus in carne relictus esset.

Capitulum Undecimum

Quia in satisfactorio in iunctione et propria impositione spiritus providendum est contra recidivum peccati. idcirco

Capitulum Undecimum

hic tria sunt videnda. **P**rimo de remedijs contra recidivum peccati. **S**ecundo de periculis eorum qui tardant converti et satisfacere. **T**ertio an vivus pro peccato vivo satisfacere possit. et an talis mereatur. **Q**uintum ad primum non est quod a doctores quosdam in proposito bene expressos tres de hoc dantur regule. **P**rima est quando quis est in gravi peccato a quo desiderat sanari et preservari: statuat sibi firmiter obviare aut ad tempus voueat quod pro qualibet vice qua reciduat unam vel plures de tribus partibus satisfactorio velit implere vice quod post peccatum commissum infra tres dies ieiunet in pane et aqua. vel priora die dicat. **vii. ps.** **S**ecunda ieiunet in pane et aqua. **T**ercia det elemosinam unum solidum. vel quod quatenus contigit eum recidivare quod tunc infra unum vel duos vel tres dies se obligat ad confitendum humiliter remedium verus penitens rationabiliter debet acceptare quod videmus multos propter penas a vicinis cessare ut fures et latrones. **S**ecunda regula secundum consilium est quando quis se sentit periculum ad certum vitium: statuat firmiter vel ad tempus se voto obliget quod si contingit eum tamen velimenter temptari de illo peccato quod etiam oino deliberet in se sic agere. tamen nonominus antea dicere velit